WYNIA'S WEEK

Coalitie gelijmd? Het kabinet-Jetten acteerde zelfvertrouwen waar bescheidenheid het motto had moeten zijn

Posted on 19 november 2026 by Syp Wynia

Recordpremier Mark Rutte had het met zoveel woorden voorspeld in gesprek met *talkshowhost* Jeroen Pauw: het kabinet-Jetten zou niet vallen, want geen van de regeringspartijen had zin in verkiezingen. En zo geschiedde. Na dagen van opzichtig geruzie in kabinet en coalitie over de belastingen volgde na vier dagen de grote verzoening. Al overtuigde die amper.

De redding moet van buiten komen, en wel van een oudgediende: Sybrand van Haersma Buma, voormalig CDA-leider, informateur bij het begin van de formatieonderhandelingen van het kabinet-Jetten en inmiddels vicevoorzitter van de Raad van State. Dat 'onderkoning' Buma nu wel heel veel petten tegelijk op heeft voor deze in wezen politieke opdracht om het kabinet-Jetten te redden, lijkt de coalitie vergeten – of van geen belang te vinden. Hoe merkwaardig dat ook moge

zijn in een land dat regelmatig stilligt vanwege onbegrijpelijke juridische scherpslijperij.

Waarom zou de oppositie zich voegen naar Buma?

In de vier dagen dat de coalitietop zich opsloot op landgoed Zwaluwenberg in Hilversum en in het Catshuis kwam er tenslotte een verklaring die enige bescheidenheid ademde – op zich al een bijzonderheid voor een kabinet dat eerder barstte van de borstklopperij.

Begin dit jaar moest het kabinet-Jetten met name van Jetten zelf nog blakend van zelfvertrouwen en opgepompt optimisme in alle haast het bordes van het paleis op, om te laten zien dat Het Wel Kon. Nu moet Buma uitzoeken hoe ze dat in Scandinavië doen, met minderheidskabinetten en zo. Dat moet overigens ook weer in vliegende haast – binnen een maand – leiden tot een soort protocol voor kabinet en coalitie, maar eigenlijk ook voor de oppositie die het kabinet door de winter moet helpen.

Maar waarom zou de oppositie van links tot rechts dat willen? De regeringspartijen D66, VVD en CDA staan alle drie op verlies, de meeste oppositiepartijen op winst. En in maart zijn er al de verkiezingen voor Provinciale Staten en indirect even later die voor de Eerste Kamer. Diezelfde maand beginnen de onderhandelingen over de volgende begroting en het volgende belastingplan, waarvoor Buma dan dus een handleiding bedacht moet hebben. Weinig kans dat de rust dan echt is weergekeerd.

Alle drie de coalitiepartijen én hun regeringsploeg komen beschadigd uit de eerste negen maanden van het kabinet-Jetten. Zelden bleef een kabinet toch maar zitten na zo'n beschamende vertoning als die van de afgelopen weken. Met als dieptepunt dat de partij (de VVD) van de minister van Financiën nauwelijks verholen in het parlement lobbyde tegen het (per amendement aangepaste) Belastingplan waarvoor diezelfde minister als eerste verantwoordelijk is.

Tezelfdertijd zaten collega-coalitiepartijen D66 en CDA stemmen te kopen bij oppositiepartijen als het islamitische Denk en de exotische Partij voor de Dieren: tegen coalitiepartner VVD en de VVD-minister van Financiën, welteverstaan.

De butsen in coalitie en kabinet zijn des te pijnlijker, omdat ze contrasteren met hun eerdere borstklopperij. De VVD kwam eerder als opzichtig uitgevente winnaar uit de onderhandelingen over het regeerakkoord, met bezuinigingen op uitkeringen, zorg en pensioenen (heimelijk ter financiering van de extra miljarden voor defensie). Het CDA zocht met enig succes de *moral highground*: Bontenbal zou het fatsoen leveren waar het in andere partijen kennelijk aan ontbrak. En Rob Jetten en D66 zouden laten zien dat Het Wel Kan, en een beetje snel en opgewekt ook.

In gezamenlijke borstklopperij vergaten de drie coalitiepartijen degelijke financiële afspraken te maken, draagvlak te zoeken voor hun minderheidskabinet en de eenheid van kabinetsbeleid te bewaken. CDA en D66 begonnen al in het voorjaar de door de VVD binnengehaalde bezuinigingen af te breken en oppositiepartij Pro te bedienen.

Toen de bom barstte

Pal voor Prinsjesdag dreigde al een kabinetsval, omdat D66 en CDA de minister van Financiën te rechts bezig vonden. Terwijl ze onderling ruzieden werd er steeds maar geen steun verzameld bij de oppositie en als het al gebeurde, winkelden D66 en CDA bij links en de VVD bij rechts.

Zo barstte de bom half november. VVD-leider en vicepremier Dilan Yeşilgöz verklaarde het experiment met het minderheidskabinet mislukt, wat normaliter tevens het einde van de coalitie in deze samenstelling zou betekenen. Maar toch maar niet, dus.

Kabinet en coalitie staan te kijk, nu er een buitenstaander bij moet komen om hen in het gareel te brengen. D66-aanvoerder Rob Jetten is door het ijs gezakt als leider van kabinet en coalitie.

De premier van alle Nederlanders was Jetten toch al niet. Maar hij wist ook coalitie noch kabinet effectief bij elkaar te houden, laat staan voldoende parlementair draagvlak te vinden voor zijn minderheidskabinet. De ijdele filmpjes op sociale media waar hij wél tijd voor wist te vinden, maakten de afgang van de premier nog schriller. Als er iemand is op wie de politieke chaos afstraalt, is het wel de huidige minister-president. Hij is een schoolvoorbeeld van hoogmoedige pretenties. En bij alle verhalen over de neergang van de VVD in de peilingen wordt al te vaak vergeten dat D66 op dit moment in zetels meer verlies lijdt dan de VVD.

Dilan Yeşilgöz kwam uit de Kamerverkiezingen van een jaar geleden als relatieve winnaar, met behulp van haar afwijzing van de fusiepartij GroenLinks/PvdA als potentiële coalitiepartner. Het bracht de aanhoudende fluistercampagne tegen Yeşilgöz van de D66-vleugel van de VVD tijdelijk tot zwijgen, maar de oppositie tegen de partijleider stak mede onder invloed van de peilingen toch weer de kop op.

Yeşilgöz koos eind vorige week even overmoedig voor de vlucht naar voren, maar weet ook dat nieuwe verkiezingen heel wel gepaard kunnen gaan met het einde van haar politieke positie. En wat haalde ze helemaal binnen na haar grootspraak over het mislukte experiment van het minderheidskabinet? Wat weinig overtuigende toezeggingen die de vele kleinere ondernemers van Nederland gunstig moeten stemmen. Ook VVD-minister Eelco Heinen – ooit wellicht kanshebber om Yesilgöz op te volgen – liep in deze novemberdagen overigens blijvende schade op.

Het CDA van Bontenbal scoorde tot dusver weinig – of het moest al de Spreidingswet voor asielzoekers zijn, waarmee CDA-vicepremier Bart van den Brink het land afreist om gemeenten te dwingen hun deel op te nemen. In de zomer ontwikkelde vooral Bontenbal een steeds persoonlijker en steeds openlijker afkeer van de VVD en VVD-minister Heinen. Waarmee tevens een steeds linksere CDA-agenda en een opzichtiger voorkeur voor samenwerking met Jesse Klaver van Pro zichtbaar werd. Het is zeer de vraag of fatsoensridder Bontenbal wel onbeschadigd is gebleven nu is gebleken hoe ver hij bereid was te gaan – zelfs samen met Denk – om collega-coalitiepartij VVD in de weg te lopen.

Jesse de winnaar

De grote winnaar van dit alles is voorlopig Jesse Klaver. Jesse triomfeert en bundelt niet alleen GroenLinks en PvdA, maar inmiddels ook veel linkse kiezers die zich een jaar geleden nog achter Rob Jetten schaarden. Klaver was de afgelopen maanden al de schaduwpremier, door eerst samen met de tijdelijk herboren vakbond FNV alle bezuinigingen op de uitkeringen van de agenda te krijgen en nu door samen met D66 en CDA de VVD een hak te zetten met een symbolisch belangrijke 'miljonairsbelasting' en zo bijna de coalitie op te blazen.

Klaver heeft ook met enig succes de rol van fatsoensrakker van Bontenbal overgenomen, door vanachter de interruptiemicrofoon het kabinet-Jetten tot schaamtevol neergeslagen ogen en schuldbewuste bescheidenheid te dwingen.

En dat was nou net waar het kabinet-Jetten al zo snel bijna aan ten onder ging: aan

een ziekelijk gebrek aan bescheidenheid. Minderheidskabinetten kunnen namelijk wél, zelfs in Nederland. Maar alleen als kabinet en coalitie het onderling eens zijn en samen met de hoed in de hand langs de deuren gaan om steun te vergaren. Het kabinet-Jetten deed het niet en kon het niet. Het is zeer de vraag of Meester Buma het hen wel kan bijbrengen.

Wynia's Week houdt niets achter**. Wynia's Week is onafhankelijk en heeft geen enkele inhoudelijke relatie met enig bedrijf, partij of beweging. Dat wordt mogelijk gemaakt door de donateurs. **Doet u mee?